

Fransiya da yaşayan türkler

Category: Edebi makalalar, Kitapcy

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Fransiya da yaşayan türkler FRANSA'DA YAşAYAN TÜRKLER

Fransa'da Yaşayan Türklerin Gç Macerası

Fransa tarih öncesinde ve tarih çağlarında bir dizi büyük ge sahne olmuştur. Bu sebeple halkı son derece kozmopolit bir yapıya sahiptir. Avrupa'da nüfus yoğunluğu düşük ülkeler arasında yer alır. Nüfusa ilişkin zellikleri, Kuzeybatı Avrupa lkelerinininkine yakındır. Ölüm ve doğum oranlarında son iki yüzyılda yaşanan düşüşler nüfusun yaş dağılımını köklü bir biçimde değiştirmiştir. Değişim genel çizgileriyle yaşlanma doğrultusundadır. Doğurganlık oranı 1964'ten bu yana sürekli bir düşüş sürecine girmiştir. Günümüzde ortalama olarak neredeyse bir kadın başına 1.5 ocuk düşmektedir. 1975'ten bu yana her bin Fransız için on dört doğum ortalaması gözlemlenirken, bu sayı, yerleşme ortamı, toplumsal düzey ya da eğitim düzeyine göre farklılıklar arz etmektedir.[1]

Türkiye 1960'lara kadar dışarıdan g alarak nüfusu doğal artış hızının üzerinde artan bir ülke iken, bu dönemden sonra g vermeye başlamıştır. 1950'lerde başlayan ve hızla gelişen i gler nedeniyle nüfus yığılmalarının başladığı kentsel alanlardaki iş imkanlarının bu yoğun iş taleplerini karşılayamaması, önemli lde bir işsizliğin ortaya çıkmasına yol amıştır (1960'lı yılların ortalarında işsizlik oranı tarım kesiminde %9,9, tarım dışı kesimlerde %9,5 idi). Öte yandan bir işe sahip olanlar da (zellikle vasıfsız işçiler) son derece düşük ücretlerle çalışıyorlardı. Bu dönemde Batı Avrupa lkeleri ise önemli bir iş gücü sıkıntısı içinde bulunuyordu. Böylece yurtdışında çalışma imkanlarının doğması, yurtiçinde de ekonomik şartların zorlaması ile, Türkiye'den yurtdışına hızlı bir g başladı. Kişisel girişimlerle önce Almanya başlayan bu g, daha sonra örgütlü olarak, Fransa,

Avusturya, Hollanda, Belçika, İsviçre gibi ülkelere de yöneldi.

Fransa, en fazla göç alan Avrupa ülkelerinden biridir. 1800-1936 yılları arasında Fransa'ya beş milyon kişinin göç ettiği hesaplanmıştır. Bu sayıya hiç şüphesiz son otuz yılda iki milyon dolayında gerçekleşen göçü de eklemek gerekmektedir. Vatandaşlığa geçme sorunlarına rağmen Fransa'da yaşayan yabancıların sayısı önem kazanmaktadır. 1936 yılında 2,2 milyon olan yabancı sayısı günümüzde beş milyonu bulmuştur. Fransa'da yaşayan Türk nüfusu ise yapılan araştırmalara göre üç yüz bini aşmıştır.

1965 yılında Türkiye ile Fransa arasında imzalanan bir anlaşmanın ardından ortaya çıkan değişik dalgalar halinde gerçekleşen bu göçler, Göçmen Bürosu ve Türk İş ve İşçi Bulma Kurumu arasındaki ikili görüşmeler ile başlamıştı. Ağırlıklı olarak 1971-1972-1973 yıllarında gerçekleşen bu göçler, 1974'te sınırların kapatılması sebebiyle 1980 yılına kadar duraksama dönemine girmiştir. Ancak Türkiye'nin iç siyasi problemlerinden kaynaklanan ikinci bir göç dalgası daha başlamıştır ki, bunun en önemli bölümü 12 Eylül 1980 askerî harekâtının ardından gerçekleşmiştir. Üçüncü göç dalgası ise daha sonraki yıllarda özellikle de 1986 yılında Mitterand'ın kaçak göçmenlere oturma vermesiyle başlamış ve halen de devam etmektedir. Ve bir bekarlar göçünden çok, aile göçüne dönüşümü gösteren, "aile birleşimine bağlıdır. Fransa'da oturumu bulunan gençlerin Türkiye'den evlenmeleri ve gerekli şartları tamamladıktan sonra eşlerini Fransa'ya alabilmeleri Türkiye'den Fransa'ya insan göçünün devam etmesi ve bundan sonra da devam edeceği anlamına gelmektedir.

Şimdi Fransa'ya yapılan bu göçler sonucunda oluşan Türk nüfusun kendi içerisinde organize olmasının nasıl gerçekleştiği ve bunun en önemli vasıtasının hangi unsur olduğu konusuna temas edelim.

Fransa'da Yaşayan Türkler ve Dernekleri

Bugün 30 yılı aşkın bir göçmenlikten sonra kendilerinden önce gelenler gibi, Türkiye kökenli göçmenlerin dernekleri de yeni bir döneme girmektedir. Bu yeni dönem kendini, Türkiye kökenlilerin Fransa'da kalıcı yerleşimleri için, yeni hayat şartları oluşturma isteği şeklinde göstermektedir. Fransa Türk Göçmen Dernekleri Konseyi (C.F.A.I.T-Conseil Français des Associations d'immigrés de Turquie) tarafından yürütülen "eşit haklar ve yeni bir yurttaşlık" kampanyası, farklı politik eğilimli dernekler tarafından düzenlenenlerin ilki olarak bu yeni politik dönemin çok anlamlı bir unsuru olma özelliğini taşımaktadır. İlk göçmenler için derneksel hayat her şeyden önce 1978 anlaşmaları "Öz Kültürde ve Anadilde Eğitim Programı" (ELCO-Enseignement de la Langue et de Culture d'Origine) çerçevesinde Fransa'ya gelen eğitimciler ve 1980'den itibaren de Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak gelen imamlar sayesinde başlamış oldu. Sayıları hiç de azımsanamayacak kadar çok olan bu dernekler, "Türkiye'yi yaşama ve dînî bağları koruma" ihtiyacına cevap verdiler. Konsolosluk da henüz bugünkü gibi lobi oluşturma politikasına sahip olmasa da yetkililerinin Türk devletinin birer memuru olduğu bu derneklerin başını çekmiştir.[2]

1980 Eylül askeri harekâtından sonra gelen yeni göçmenler ve askeri idareden kaçan siyasi militanlar bu derneklerin hem verilerini hem de amaçlarını değiştirmiştir. Böylece 1981'de yabancı dernekler mevzuatının değişmesiyle, aslında amaçları, özellikle Türkiye'ye kesin bir dönüş fikrine yönelik olarak, dînî, kültürel ve dil bağlarını korumak olan bu derneklere yenileri eklendi. Çoğunluğunun yöneticileri çeşitli eğilimlerdeki siyasi militanlar olan bu yeni derneklerin amacı, Türkiye'deki askerî rejimle bir şekilde mücadeleledi ve Türkiye'deki siyasi örgütlenmelere göre biçimlendirilmişlerdi. Böylece Türkiye siyasi hayatı, karşıtlıklarının büyük bir çoğunluğuyla dernekler biçiminde Fransa'ya aktarılmış oldu. Siyasi militanların çıkarları ve göçmenlerin kişisel amaçları, uzun vadede Türkiye'ye dönüş olduğu için, bu nakil doğal bir şekilde gerçekleşti. Veriler ve şartlar aynı olmasa da, bu

dönem Fransa'ya göç eden diğer topluluklarinkine benzetilebilir. Öte yandan Fransız devlet yetkililerinin Türkiye kökenli göçmenler nezdinde muhatap arayışları, sayıları önemli olmayan ve hiçbir temsil işlevi olmayan yeni "Hizmet Derneklerinin açılmasını teşvik etmiştir. Böylece sağ-sol, aşırı sağ-sol, dînî, çalışanları Türk memurlar olan ve dolayısıyla konsolosluklara bağlı dernekler ve "Hizmet Dernekleri" şeklinde bir Türkiye Kökenli Göçmen Dernekleri yelpazesi ortaya çıkmıştır.

Doksanlı yılların başından itibaren Fransa'daki Türkiye kökenli göçmenler büyük değişiklikler yaşamışlardır. Bunu, bazı demeklerin kendi politik seçimleri olarak, Türkiye ile siyasi bağı koparıp doğrudan Fransa'daki göçmenlerin haklarını korunmasında etkin olarak yer alma (1985'te ATİTF- Asociation des Travailleurs de Turquie de France-Fransa Türk İşçileri Derneği) ve burada doğmuş genç kuşağın kendini daha hissedilebilir bir biçimde ortaya koymak istemesiyle açıklamak mümkündür. Bir taraftan bu gençlerin varlığı, ailelere onların Fransa'da yerleşik düzene geçeceği imajını veriyor ve böylelikle kesin dönüş düşüncesi zayıflamış oluyor, dolayısıyla gayrimenkul yatırımlarında ve vatandaşlık başvurularında artışlar oluyordu (Nitekim 1996 yılında 6000'den fazla başvuru kabul edilmiştir). Diğer taraftan da, bu düşünce tarzındaki değişiklikler, göçmen derneklerine günlük hayattaki sosyal problemlerin sinyalini veriyordu. Ve bu tarihlerden itibaren her siyasî eğilimden dernek, topluluğun "sosyal problemlerini" dikkate almak zorunda kaldı. Bununla beraber bu toplumsal sorunlara açılım her dernek için aynı şeyi ifade etmiyor. Yine de varlıklarının ve amaçlarının, göçmenlerin geleceğini ilgilendirecek biçimde, Fransa'ya değil, Türkiye'deki örgütlerinin politikasına bağımlı olmasında hemfikir oluyorlar. Ancak sol ve aşırı sol eğilimli derneklerin aksine, dînî ve milliyetçi dernekler, söylemlerini ve siyasi projelerini göç politikasına göre yeniden yapılanmayı başarmışlardır. İslâmî hayat tarzını ön plana çıkararak derneklere gelince, bunlar Fransa Müslümanları

kimliğini ileri sürerek göçmenlere özellikle bir kimlik arayışı içinde olan ve günlük hayatta karşılaştığı ayırıcılığa karşı bir tepki gösteren ikinci nesile, tüm bir hayat felsefesini sunma yoluna gitmişlerdir. Aynı dönemden itibaren, sayıları hatırı sayılır şekilde artan Türk milliyetçiliği fikrine sahip dernekler ise, Türk milliyetçiliği projeleriyle kimliğini kaybetme kaygısı taşıyan topluluğun beklentilerine cevap verdiler. Bu hareketlere olan ilginin nedenlerinden biri de Türkiye’de Kürt sorunu nedeniyle körüklenen milliyetçilik gösterilmektedir. Türkiye kökenli göçmenlerin toplumsal hayatının, Türkiye’nin iç siyasi süreçlerine bağlılığını sürdürdüğü görülmektedir. Buna bir örnek olarak da, Avrupa’daki Alevî örgütlenmesinin ancak Türkiye’deki örgütlenmenin akabinde başlaması gösterilmektedir.[3]

Türk Derneklerinin Hizmet Alanları

Yapılan araştırmalara göre dernekler toplumsallaşmayı sağlayan, aynı zamanda siyasi olarak kararlaştırılmış iki tip nüfusu, yani Fransız vatandaşlığını da alıp oy kullanabilenleri ve diğerlerini bir araya getiren kurumlardır. Ayrıca art arda gelen göçmen grupları, yabancı düşmanlığından kaynaklanan birçok sataşmanın hedef tahtası olan derneklerin, zor olarak nitelendirilen Fransız toplumsallaşma kurallarını öğrenme sürecini daha yumuşak olarak geçirmelerini sağlamaktadır. Bu dernekler aynı zamanda birtakım hakların koruyucu kurumlarıdır. Derneksel hayatın iş ve yerleşme alanında dışlanmalara karşı mücadele konusundaki hareketliliği buna kanıt olarak gösterilebilir. Dernek aynı zamanda aile bünyesinde yaşanan olaylarda kamu ve özel konutların kullanılması için arabuluculuk görevi de yapmaktadır. Türk nüfusun yoğun olduğu bazı çevre kentlerde (quartier défavorisés) okul öğrenimini tamamlayıcı birtakım etkinlikler düzenlemekte, mültecilere ve sığınma hakkı isteyenlere yardımcı olmaktadır. Ayrıca, insanlığa hizmet amacı güden kuruluşlarla, sosyal hizmet mercileri, sosyal kurumlar ve

idarelerle bağlantılı olarak çalışmaktadır. Dernek, kendi yapısından çıkardığı, çevrenin nabzını ölçmeye yetenekli "mahalle sosyal arabulucuları"nı artarak ön plana çıkarıp müdahale yöntemlerini işleyecek duruma getirmektedir. Kısaca dernek, çevresine eşlik etmekte ve onlara hak aramayı öğretmektedir. Ancak olayın dışındakiler için hak arama, tek sesli ve birleşik bir yapıda olmamakta ve ayrıca günlük hayatta (sosyal sahada) doğal olarak çok şekilli olsa da, şu anki gözlemlerle temelinde ne olduğunun tespit edilmesi zor görünmektedir. Diğer bir deyişle Türk kökenli toplumun talepler demetinin hangi istikamete yöneldiği babında iki varsayımda bulunmak mümkündür; birincisi hak sorununu Fransız vatandaşlığının geliştirilmesi çerçevesinde oluşturup Türk asıllı nüfusu yerel alanlarda siyasallaştırarak politik söz hakkını (oy kullanma ve seçilme şeklinde) elde edilmesine doğru yönlendirmektedir. İkincisi ise, hak sorununu Fransa toprakları içindeki meşru kültürlerin tanınmasına doğru yönlendirirken, Türk toplumunu bu topraklar içinde birtakım hakları beraberinde getiren kültürel bir ifadenin elde edilmesine ve siyasallaşmaya doğru götürmektedir.

Fransız Devleti, dînî ve kültürel kenar mahalle kültürlerinin tüketilmesi/boşaltılması ile bir yurttaşlığın oluşturulmasını hedefleyerek sivil düşüncesizlik örneği göstermekle eleştirilmektedir. Çünkü bu şekilde derneksellikten ve toplulukçuluktan yola çıkarak varılan siyasi mantık kabul edilememektedir. Zira kabul edilebilir olmak için topluluğun, Fransız Cumhuriyeti'nin içinde erimesi gerekmektedir. Buradan da Türk dernekselleşmesindeki ikileme varılmaktadır: Geçici ve Aracı. Dernekler, meşru bir söz hakkı elde edebilmek için mücadele etmekte ve bu mücadeleyi bir kurum olarak yapmaktadır. Netice itibariyle sosyal tanınırlık isteği ile karıştırmadan, siyasi katılım arzusunu meşrulaştırmak için, hak davalarını çeşitlerine göre sıralamak gerekmektedir. Bu anlam karmaşıklığı Fransız Devleti'nce yaşanmakta olduğu gibi, azınlıklar bünyesinde de var olmaktadır. Taraflar karşılıklı olarak bu anlam karmaşası ile beslenmektedir. Azınlıklar

Fransa'nın kendi kültür ve inançlarını yönlendirmesinden endişe ederken, Fransa ise toplumun, topluluklara bölünmesi fikrinden korkmaktadır. Fransa Türklerinin, bir Türk topluluğuna indirgenmesi bu camianın bünyesindeki çeşitliliğin (ayrıcalıkların) algılanmasında sorunlar meydana getirmeye devam etmektedir. Gelecekte bu topluluğun değişimi ve genel çizgilerinin idealleşmesi mümkün görülmektedir.[4]

Türkiye kökenli göçmenlerin kurdukları derneklerle ilgili derlemiş olduğumuz bu bilgilerden sonra şimdi de Fransa'da kurulan birçok dernekten en önemlilerinin isimlerini verelim.

Türk Dernekleri

Türk derneklerinden en önemlileri bir araya gelmiş ve merkezi Paris'te bulunan CFAIT-Conseil Français des Associations d'Immigrés de Turquie (Türkiye Kökenli Göçmen Dernekleri Fransız Konseyi) isimli bir konsey oluşturmuşlardır. Bu konseye üye olan derneklerin isimleri şunlardır:

A.C.T.I.T. – Association Culturelle des Travailleurs Immigrés de Turquie (Türkiye Kökenli Göçmen İşçileri Kültürel Derneği). 54, rue d'Huateville-75010 Paris, Tel: 00331 42 46 30 29

A.D.T.T. – Association Démocratique des Travailleurs de Turquie (Türkiye Kökenli İşçiler Demokratik Derneği). 41, rue de Fbg. Saint-Denis-75010 Paris, Tel: 00331 45 23 46 50

L'alternative Continue – 18, rue des Maccahabées-69005 Lyon, Tel: 00334 72 57 76 46

A.S.C.T.V. – Association Socio-Culturelle Turque de Valentigney (Valentigney Türk Sosyo-Kültürel Derneği). 14 Bis, rue Gustave Courbet-25700 Valentigney, Tel: 00333 81 30 39 15

A.S.T.T.U. – Association de Solidarité avec les Travailleurs Turc (Türk İşçileri Dayanışma Derneği). 13 A, rue Hohwald-67000 Strasbourg, Tel: 00333 83 32 98 32

A Ta Turquie – 46, rue Saint-Jean-54000 Nancy, Tel: 00333 83 37 83 30

A.T.T.F. – Association des Travailleurs de Turquie de France (Fransa Türk İşçileri Derneği). 35, Boulevard de

Strasbourg-75010 Paris, Tel: 00331 42 46 59 70

A.T.T.M. – Association des Travailleurs de Turquie de Moselle (Moselle Türk İşçileri Derneği). 1 Bis, rue de Bourgogne-57070 Metz, Tel: 00333 87 74 00 86

A.T.T.V.F. – Association des Travailleurs de Turquie de la Vallée de la Frensch (Vallée de la Frensche Türk İşçileri Derneği). 1, rue du Gal. Castelnau-57700 Hayange, Tel: 0033382 85 32 83

Cactus – 37, rue Henri Dunant-39200 Saint Claude. Tel: 00333 84 42 01 13

C.O.J.E.P. (Fransa Genelinde 150 Şubesi vardır) Conseil de la Jeunesse Pluriculturelle de France (Fransa Çokkültürlü Gençlik Konseyi). 9, rue Adele Riton-67200 Strasbourg, Tel: 00333 88 32 55 22

Efadküm – Centre Culturel Démocratique Franco-Anatolien d'Evry Maison des Associations. Evry Fransa-Anadolu Demokratik Kültür Merkezi Dernekler Evi 509 patio de la Terrasse-91000 Evry, Tel: 00331 60 78 55 00

Horizons Turcs – (Fransa Genelinde 7 Şubesi Vardır) Mas du Teaureau/13, Chemin de la Ferme 69120 Vaulex en Velin Tel: 00334 72 04 29 37

M.C.T.I. – Maison Culturelle des Immigrés de Turquie (Türkiyeli Göçmenler Kültür Evi) 4, rue Vemandoise-57070 Metz, Tel/Fax: 00333 87 76 18 70

M.F.J.T. – Maison de la Femme et de la Jeunesse de la Turquie (Türk Kökenli Kadın ve Gençlik Evi) 8, rue Vlaminck-91350 Grigny, Tel: 00331 69 43 08 48

Turquoise – 48 Impasse des Bleuets-01330 Villars Destombes Tel: 00334 74 98 10 45[5]

Bunlardan başka Fransa genelinde Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 150'ye yakın dernek vardır. Bu derneklerin bünyesinde bir de cami vardır ve 70 kadarının resmî imamı bulunmaktadır. Ayrıca hemen her şehirde değişik cemaatlere ait dernekler ve camiler de mevcuttur. Bu derneklerin faaliyetlerini devam ettirebilmesi tamamen bünyesinde bulunan caminin sayesinde mümkündür. Cami insanların bir araya gelmesinde, özellikle Cuma, Ramazan ve bayram günlerinde

derneklerin canlılık kazanmasında büyük rol oynar. Çocukların din eğitimi alabilecekleri yegane mekandır. Tatil günlerinde birçok insanın çocuğunun elinden tutarak getirdiği ve dînî bilgiler öğrenmesini istediği yerdir.

Türk Çocuklarının Eğitimi Problemi

Fransa'da Türk çocuklarının eğitimi konusu en önemli problemlerden biridir. Çeşitli şehirlerde konuyla ilgili çözümler üretilmeye çalışılmakta, onların özellikle iki kültür arası uyum problemi üzerinde durulmaktadır. Örnek olması açısından Rhon Bölgesi'nde Lyon'un Saint-Fons semtinde kurulan bir eğitim biriminden bahsedeceğiz. Maison des Trois Espaces ismi verilen bu okulda %40'ını Türk ailelerin çocuklarının oluşturduğu değişik kökenli birçok çocuğa eğitim verilmektedir. Burada ilk olarak çocukların Fransızca'yı anlamaları amaçlanmakta ve her çocuğun eğitim sistemine sağlıklı bir şekilde katılması sağlanmaktadır.

Maison des Trois Espace, öncelikle bir tanesi başlangıç sınıfı olmak üzere on beş sınıftan oluşan iki ile on iki yaş arası çocuklara hitap eden bir okuldur. Aynı zamanda okul öncesi hazırlık sınıfı niteliğindeki Espace Kangourou'yu, hergün okuldan sonra gidilebilecek bir "boş zamanları değerlendirme" merkezini ve çarşamba günleri öğleden sonraları için bir kültür merkezini de bünyesinde barındırmaktadır. "Anadilde ve kültürde öğretim" dersleri, normal okul programı dışında çarşamba günleri yapılmaktadır. Bu organizasyon yaklaşık 320 öğrenciyi ihtiva etmekte, 1987 yılından beri de aynı semtte varlığını sürdürmektedir. Başlangıçtan beri bu projeye bağlı olarak değişik çalışmalar düzenlenmiştir:

Dilin geliştirilmesi.

Okul ile aileler arasında yakın ilişkiler kurulması.

Çocukların kişisel projeler oluşturmasına yardımcı olunması.

Dilin geliştirilmesi, başarı için en önemli faktörlerden biri olarak düşünülmektedir. Burada anadilin ilk sırada yer aldığı belirtiliyor. Sonra anlamaya ve herkes tarafından anlaşılmasına

imkan veren temel iletişim faktörü ve ortak eğitim dili olarak kabul edilen Fransızcanın geliştirilmesine önem veriliyor. Dilin geliştirilmesi çerçevesinde pedagojik çalışma gruplarının oluşturulması ve dilin kullanım gücünü artırmaya yönelik iletişim, değiş-tokuş, hafızalama, kişisel zenginleştirme araçlarının kısa ve uzun vadede uygulamaya konulmasına çalışılmaktadır. 1998-2001 yılları için oluşturulan "anlamak için öğrenmek" başlıklı proje dili ve kavramları doğru kullanmak için öğrencileri hazırlamayı hedeflemektedir. Yani dili üst düzeyde anlayabilecek duruma gelmek ve karmaşık durumlar karşısında düşünme metodunu geliştirmek amaçlanmaktadır.

Ailelerin okulla, uzmanların da ailelerle ilişki kurmalarının ve bu karşılıklı ilişkilerin düzenli bir şekilde devamının sağlanması için yapılan çalışmaların, anne veya babanın ya da her ikisinin katılımıyla karşılıklı fikir alışverişine ve bilgilendirmeye yönelik toplantıların yapılmasını, çocuğun yavaş yavaş grup yaşantısına uyumlandırılmasını hedeflediği belirtilmektedir. Ailelere uygun saatlerde tercümanların da katılımıyla sınıf toplantıları düzenlenmekte ve herkesin istek ve beklentileri konuşulmaktadır. Öğrencinin seviyesine göre senede bir veya iki kez annesi, babası ve öğretmenleri arasında öğrencilerin eksiklikleri ve becerileri çerçevesinde ailelere uygun saatlerde randevu usulüyle bireysel görüşmeler düzenlenmektedir. Öğretim yılı boyunca üç kez öğleden sonra veya akşam olmak üzere aileler ve uzmanlar arasında tartışma toplantıları düzenlenmektedir. Tartışma konuları aileler ve uzmanlar tarafından önerilmektedir.[6]

Bu okulun idaresiyle meşgul olanlar genel olarak bilgi aktarımı yoluyla her öğrencinin kendi kimliğini oluşturmasına yardımcı olmak istediklerini ve okulun, ailelerin katılımına ihtiyacı olduğunu belirtmektedirler. Onlara göre okul, aileleri bilgilendirmekten daha fazlasını yapmalıdır. Eğer okul, öğrencilerin sosyal ve kültürel çevrelerine açık olmayı becerebilirse fonksiyonunu yerine getirmiş olur.

Örneğini sunduğumuz ve Fransa'da çoğunluğunu Türk çocuklarının oluşturduğu bu tür okulların sayısı gittikçe artmaktadır.

Fransa'da Yaşayan Türklerin Ticari Hayata Katılımı

Yapılan araştırmalara göre Almanya'daki Türk işveren sayısı 50.000'e yaklaşmıştır. Binlerce iş imkanı sağlayan bu işverenler çeşitli alanlarda faaliyet gösterip gittikçe güçlenen kuruluşlar yoluyla örgütlenmektedirler. Diğer ülkelerde de Türk şirketleri son derece etkindirler. Fransa bu gelişmeyi belli bir mesafe ile takip etmektedir. Almanya'nın, Belçika'nın hatta Hollanda'nın tersine Fransa'da Avrupa pazarının tümünü hedefleyen Türk kökenli büyük üretim şirketleri yoktur. Avrupa pazarının tümünü hedefleyen ve topluluklarından destek almak isteyen Türk işverenler tarafından yönetilen şirketlerin ortaya çıkışına ise, gitgide daha sık rastlanmaktadır. Yeni dağılım bu stratejiyi uygulamaya koymaya elverişlidir.

Yine yapılan araştırmalara göre Fransa'da gelecek yıllarda Türkler, hızla kendi işyerlerini kurmaya devam edeceklerdir. Fransa, zenginleşmek, işsizlikten ve krizden kurtulmak için insanları kendi şirketlerini kurmaya teşvik etmiştir. Türklerin kurduğu şirketlerin kesin sayısını tespit etmenin güç olduğu ancak tahminî olarak 5.000 ile 10.000 arasında değiştiği belirtilmektedir. Türkler çalıştıkları şirketlerde edindikleri deneyim oranında, onları özellikle etkileyen işsizlikten kurtulmak için, kendi hesaplarına çalışmaya koyulmaktadırlar. Aynı zamanda ev sahibi ülkenin şirketleri tarafından artık gözden çıkarılan sektörlerde yer edinmektedirler (konfeksiyon, inşaat, orman işleri...). Ancak bu şirketleri kurarak göçleriyle hedefledikleri esas amaçlarını gerçekleştirmektedirler: Bağımsız olmak. Bu amaç önceleri Türkiye'ye geri dönmeyi içeriyordu. Artık Türkler için kesin geri dönüş söz konusu değildir ve "kendi kendinin patronu olma" tutkularını Fransa'da da gerçekleştirmek istemektedirler.

Birçok değişik alan olmasına rağmen Fransa'daki Türkler önce kendi toplumlarının özel taleplerini (gıda, kahvehane.) karşılayabilecekleri veya ülkelerine özgü yeteneklerini sergileyebilecekleri (lokantacılık, deri, mermer, lületaşı ithalatı.) sektörlere yerleşmektedirler. Fakat zaman içinde bu çeşitlilik hayata geçiyor

ve değişik alanlarda, özellikle de hizmet sektörlerinde görülmeye başlanıyor. Türklerin kurduğu Şirketler sıkça sahip değiştirmektedir. İflas etmekte olan veya başka bir pazar boşluğunu doldurmak isteyen bir Trkn sahip olduğu Őirketi başka bir Türke satması olayına çok sık rastlanılmaktadır. Alım ve satımlar genellikle Türk topluluğu içerisinde kalmaktadır. Hareketlilik sadece eldeğiştirmelerden kaynaklanmıyor. Bir Őirket faaliyetine son verirken bir diğeri aynı alanda açılıyor ve yeni mal sahibi eř veya kardeş oluyor. Çok değişken olan bu durumun, sabit bir tanımlamasını yapmak son derece güçtür.

Geçmişten gelen bir ticaret geleneği olmayan Türkler bu alanda gittikçe bilgi sahibi olmaktadırlar. Çoğunluk için esas zorluk, dilin sebep olduğu engellerden kaynaklanmaktadır. İlk kuşağı oluşturanlar Fransızcaı iyi konuşamıyorlar ve bilgi eksikliğine maruz kalıyorlar. Türklerin Őirket kurmaları için sağlam bir altyapı gerekmektedir. Bu durum Türkler için erişilebilir olması gereken bir bilgi ağının yayılımıyla başlar. Yetkililerin Türkler tarafından kurulan Şirketlerin öneminin bilincine varmaları, iki dilli stajların düzenlenmesi ya da işverenle çeşitli temsilcileri arasında aracı olarak destek gruplarının oluşumu gibi yollarla, serbest mesleğe atılımın kolaylaştırılmasını sağlamaları gerekmektedir. Gelişimi izleyebilmek, destek metotlarını uygulamaya koymak ve bilginin yayılımını sağlamak için bir bilgi-işlem merkezi kurulması düşünülebilir. Geriye sadece böyle bir yapılanmanın hangi kuruluş çerçevesinde oluşturulabileceğinin bulunması kalıyor. Yani Ticaret Odası, Ticaret Bakanlığı gibi kuruluşlar.[7]

Göçmen bir Türk için kendi kendinin patronu olmak bir başarı simgesidir. Türkler tarafından kurulan şirketler, toplumu zenginleştirmekte ve Türkiye ile yapılan ticareti teşvik etmektedir. Türkiye sayesinde ev sahibi ülkenin ticari konumu güçlenmektedir. Paris'in "quartier latin"inde bulunan Yunan restoranlarında senelerdir vazgeçilmeyen döner kebablar bugün Fransız mutfağının bir parçası olmuştur. Artık lokumlar ve kurutulmuş meyveler, yabancı ürünler satılan dükkanlarda değil de süpermarket reyonlarında yer almaktadır. Türk göçmenleri aynı zamanda Türkiye'ye döndüklerinde yaşamakta oldukları ülkenin ürünlerinin de temsilcisidirler.

Fransa'da faaliyet alanlarını geliştirip çeşitlendirmek isteyen önemli sayıdaki Türk işveren, Fransa ve Türkiye arasında karşılıklı hizmet ve ürün alım satımı yapmaya çalışmaktadır. Almanya'da olduğu gibi yakın gelecekte Fransa'da da birçok ticarî projenin gerçekleştirilebileceğinin mümkün olacağı düşünülmektedir.

Fransa'da Yaşayan Türk Kadınları ve İş Hayatındaki Yerleri

Yapılan araştırmalara göre Fransa'da yaşayan Türkler çoğunlukla aile birleştirmesi yoluyla bu ülkeye gelmiştir ve Türk nüfusun yarısına yakını kadındır. Türk kadınların özlemleri ve yaşadıkları şartlar kamuoyunca, sosyal uzmanlarca ve kurumlarca fazla bilinmemektedir. Ve istisnâî olarak özel araştırmalara konu olabilmektedir. Türk kız öğrencilerin başörtüsü sorunu gibi münferit ve talihsiz olaylar dışında pek fazla dikkat çekmemektedirler. Şüphesiz özel bir araştırmanın olmayışı, Türk kadınlarının tanınmamasına, sorun ve özlemlerinin bilinmemesine ve yalnızlığa itilmelerine yol açmaktadır. Kültürel farklılık, dil sorunu, sınırlı haklar vs. kadınların karşılaştıkları engellerden birkaçı olarak görülmektedir. Kadınlar gençlerden sonra işsizlikten en çok etkilenen grubu oluşturmaktadırlar. Yapılan araştırmalara göre Türk kadınların yalnızca üçte biri çalışmaktadır. Bu sebeple onlar genellikle ev ve aile ortamıyla sınırlı bir sosyal hayat sürdürmektedirler.

Kadınlardan bazıları uç noktalarda şiddetin ve cinsel tacizin yaşandığı evliliklere mahkum olmakta, kocalarını terk etmeye karar verdiklerinde de gizli yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Bu durumda hiçbir hakka ve korumaya sahip değildirler. Kısmî haklarını da bilmemektedirler. Çoğunluğu Fransızca konuşamamaktadırlar. INED isimli araştırma şirketinin yaptığı araştırmaya göre Türk kadınların ancak %13'ü Fransızca'yı iyi konuşabilmektedir. Dil sorunu Türk kadınların Fransa'da ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılmalarının önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Dilini, toplumsal kodlarını bilmedikleri, iyice tanımadıkları bir toplumda ekonomik, sosyal ve kültürel hayatın dışında, kendilerini yalnız ve dışlanmış hisseden kadınlar kime danışacaklarını, hangi kurumlar aracılığıyla sorunlarına çözüm arayabileceklerini bilemez durumdadırlar.

Türk kadınlar arasında işsizlik ve çalışma oranının yüksek olmasına rağmen, kriz ortamında artan hayat pahalılığına karşı aile geçimini sağlamak güdüsüyle 1980'den bu yana iş hayatına atılma çabalarında bir artış gözlemlenmektedir. Kadınların çalışması ekonomik ihtiyaç haline gelmiştir. Kadınlar, eğitim ve beceri düzeylerine bakılmaksızın çoğu defa kalifiye olmayan daha aşağı statülerde ve geçici işlerde çalıştırılmaktadır. İş hayatında erkeklerle aynı düzeyde görülmeyen kadınlar, konfeksiyon ve lokanta gibi sınırlı sektörlerde, sabit olmayan saatlerde ortalamadan daha az ücretle ve dayanılmaz bir hızda çalışmaya mahkum edilmektedirler. İşverenler kriz şartlarından faydalanarak kadınlara asgari ücretten daha az ödemede bulunmaktadır. Nemli, kirli, insan sağlığını bozan, sağlık ve güvenlik şartlarının yeterli olmadığı atölyelerde 50 saat, hızlı bir tempoyla çalışmaktadırlar. Birçoğu işlerini kaybetmek korkusuyla iş kontratı ve çalışma belgesi gibi en temel haklarını bile talep etmekten çekinmektedirler.

Kaçak çalışma, kadınların tercihi değildir. Kamu yönetimince unutulmuş kadınlar kötü ve düzensiz iş şartlarını zorunlu olarak kabul etmektedirler. Ücretli izin, hastalık gibi temel

sosyal hakları bile kullanamamaktadırlar. Birçok kadın emeklilik haklarından ve sosyal korunmadan yoksundur, işsizlik parası alamamaktadır. İş ve formasyon kurumlarının yöneticilerince “yenilmiş” muamelesi yapılan kadınlara önerilen formasyonlar düşük düzeylidir. Kurslar sonunda iş bulma imkanları da oldukça sınırlıdır. Bilgilenme imkanları kısıtlı, Fransa dışında alınmış diplomaların çoğu geçerli değildir. Kadınlar sömürünün ötesinde, sıklıkla tacize uğramaktadırlar. Oturma ve çalışma kartı elde edebilme sürecinde karşılaşılan sayısız idari sorunlar, göçmen kadınların iş hayatına atılmalarını engellemektedir. Çalışma izni, kadınların işçi veya aile birleştirmesi yoluyla Fransa’ya gelişine bağlı olarak verilmektedir. Göç yasaları özellikle erkek göçünün yoğun olduğu bir dönemde düzenlendiği için, kadınların oturma hakkı edinmeleri sorunludur. Üstelik giderek sınırlandırılmaktadır. Bir yıllık geçici oturma kartlarının yenilenmesi sırasında gerekli belgeleri patrandan almak zorunda kalan kadınların bu durumunu işverenler kadınlara karşı şantaj olarak kullanmaktadırlar. Geçici oturumu olan kadınlar ihbar edilme korkusuyla çoğu kez kaçak ve az ücretle çalışmaktadırlar.[8]

Tüm yabancılar gibi Türk kadınlar da kamu sektöründe yoktur. Zira kamu sektöründe çalışmak için Fransız vatandaşı olmak gerekmektedir. Fransız vatandaşlığı şartı bir bakıma iş piyasasını düzenlemek, bir bakıma da iş piyasasında milli tercih yaklaşımını uygulamaya geçirmek anlamına gelmektedir. Türk kadınlar genellikle Türk işyerlerinde, tekstil, ticaret, yiyecek, lokanta gibi sektörlerde çalışmaktadırlar.

Fransa’daki Yabancıların Aile Hukuku ve Müslüman Türk Ailesinin Durumu

Strasbourg Robert Schuman Üniversitesi’nde bilimsel araştırma kurumu CNRS tarafından gerçekleştirilen “Toplum, Hukuk ve Din” adlı araştırma sonuçlarını kısaca özetlemeye çalışacağız.

Günümüzde Fransa'da Müslümanların kişisel konumlarından söz edildiğinde şu veya bu ailenin kültürel alışkanlıklarına, mevcut benzerlik ve farklılıklara ve hatta en çok Fransız toplumunun değerleriyle uyuşmayan noktalara temas edilmesi gerekmektedir. Esasında tüm dünyadaki göç hareketleri, kişiler arasındaki özel ilişkileri de değiştirip, dönüştürmektedir. Örneğin Fransa'da 20 yıl içerisinde sadece erkek nüfusu ilgilendiren el emeği ithalinden tüm aile fertlerini içeren yapısal bir göçe yönelinmiştir. Erkek, kadın ve çocuklar yeni hayat tarzlarına geri dönülmez adımlar atmışlardır. Şimdilerde aynı değer yargılarını taşımadığı için önlenemez çatışmalara yol açtığı kabul edilen göçler, yerini halkların alış-verişi anlayışına bırakmaktadır. Göçmenin kişisel konumu da entegrasyon politikasının önemli noktalarından biri haline almaktadır. Değişik ülkelerden gelen bireyler arasında ilişkiler kurulmakta, evlilikler yapılmakta, doğumlar ve boşanmalar birçok ülkenin hukuk sistemini ve örf ve adetlerini işin içine sokmaktadır. Kimi laik, kimi dînî yasalara göre işleyen değişik kültürler içinde ortaya çıkmış hukuk sistemleri karşı karşıya gelmektedir. Avrupa ülkelerindeki Müslüman halk, kişisel ve ailevî haklar konusunda kafaları karıştıran tartışmalara yol açmaktadır.

Üç milyon Müslümanın yaşadığı Fransa'nın ilkesi, hangi din olursa olsun devletin dine karşı tarafsız tutumunu korumasıdır. Fransız Devleti'nin laik anlayışı, Kilise ve Devlet'i birbirinden ayıran 9 Aralık 1905 yasasının birinci maddesi ile oturtulmuş, 1958 Anayasası'yla yeniden gözden geçirilerek sağlamlaştırılmıştır.

Tarafsızlık ilkesine göre dînî inançlar, özel hayatın bir parçası olarak kabul edilir. Devlet sadece düşünme ve inanma özgürlüğünün ihlal edildiği durumlarda işe el koyar. Okullarda kız öğrencilerinin başörtüsü takıp takmamaları konusunda çıkan gürültüler bunun en önemli örneklerinden biridir. Böyle zorlu tartışmalarda irdelenen aslında, Devlet'in tarafsızlığı ve laikliğin sınırlarının nereye kadar uzandığıdır. Yine böyle

durumlarda iki ayrı dünya yüzyüze gelmektedir; bir yandan Hıristiyanlığın eski rejim üzerinde bıraktığı etkinin kırıntılarına rağmen bireyin ve ailenin hak ve özgürlüklerini savunan laiklik ilkesini elden bırakmadan modern çağa ayak uydurmaya uğraşan çoğulcu ve liberal bir Fransız hukuku ve politikası, diğer taraftan da vahiy ürünü, tanrısal doğru ve hakikat kavramını savunan İslam düşüncesi. İslam'ın Batı'yla ilişkisi yeni değildir. 19. yüzyılda Fransa, şeriatın titizlikle uygulandığı Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da edindiği sömürgelerle kendi hak ve hukuk anlayışını getirmiştir. Şimdilerde işler değişmiş durumdadır ve farklı hukuk anlayışlarının şoku göç olgusundan kaynaklanmaktadır. Artık İslam, Avrupa'ya kendi değer yargılarını ve dünyaya bakışını ihraç etmektedir. Bu da sonuçları rahatlıkla kestirilip kavranılamayan geleneksel farklılık ve hukuksal çeşitliliklere yol açmaktadır.

Modern Türkiye aslında bir istisna teşkil etmektedir, çünkü İslam dünyasının diğer ülkelerinden farklı olarak kendini laik diye tanımlıyor. Bu nedenle de devletin laiklik ilkesine saygılı Diyanet İşlerinden tutun da, çeşitli adlar altında sahneye çıkan dînî cemaatlere kadar, Türk camiası göçmenlik platformunda farklı görüntüler sergileyebilmektedir. Bu kadar değişik özellikteki grupları içinde barındıran Türk topluluğun kişisel ve aile hayatına dair hak ve hukuk işleri Fransa toprakları üzerinde nasıl çözüme kavuşturulacaktır? Başka bir deyişle, halkların aile bütünlüğü ve bireysel haklarını elde etmesi gereği gündeme gelmektedir. Yukarıda söz konusu edilen araştırma sonuçları Türk göçmen topluluğunun hakları üzerine düşünüp tartışmayı gerekli kılmaktadır. Bu araştırma Türklerin en yoğun olarak bulunduğu Alsace bölgesinde yürütülmüş ve birçok önemli husus ortaya çıkarılmıştır.

19. yüzyılın sonlarında, son Osmanlı sultanlarının yönetimi altında gerçekleştirilen yenilikler ve Mustafa Kemal'in öncülüğünde din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılarak İsviçre medenî kanununun uyarlanması gibi uygulamalardan

bağımsız olarak ve yasal bir çerçeveye gösterilen saygının yanı sıra, yazılı ya da sözlü yoldan geçerliliğini koruyan ve tarihsel olarak İslam hukukundan oldukça etkilenmiş bir ulusal kültürün örf ve adetleri bir arada yürütülmektedir. Göçmenler, gerekmedikçe Fransız yasalarına başvurmamaktadırlar.

Geleneksel kuralların işlediği ve toplumsal baskı nedeniyle kirli çamaşırların orta yere dökülmemesine özellikle dikkat edilen aile ilişkilerine değin konularda bu durum kendini açıkça belli etmektedir. Göçmen topluluklar kendi kendilerini idare etmektedirler. Ailevî konularda nadiren Fransız makamlarının kapısını çalmakta ve topluluk bağlarını diğer ilişkilerin üzerinde tutmaktadırlar. Evlilik bağlarının geçerli sayılabilmesi, düğün yapılarak maddî şartların yerine getirilmesine ve geleneksel yöntemlerin yanında dinin gereklerinin de şöyle bir gerçekleştirilmesine bağlıdır. Topluluk içi evlilikler çoğunluğu teşkil etmekte ve aile bağları erkeğin egemenliği altında kalmayı sürdürmektedir. Fakat tüm bu söylenenlere rağmen Türk topluluğunda yüce kabul edilen değer ve kurallar adına anayurdun kanunlarına başvurma eğiliminin çok ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir.

Türk topluluğu daha çok kendi içinde doğmuş ve zamanla yasanın da ötesinde bir güç durumuna gelmiş olan alışkanlık ve kurallara uymak için elinden geleni yapmaktadır. Zaten Türklerin evlilik ve aile meselelerine ilişkin kaygıları hukukî gerçeklerden soyut bir şekilde kendini ifade etmektedir. Dini öğelerin bu anlamdaki yeri ve önemi topluluk içinde büyük farklılıklar göstermektedir ve hatta bazen geleneklere karşı gelen yeni alışkanlıklara yol açabilmektedir. Ancak dinin her zaman işin içine girdiğini de söylemek gerekir. Günlük sorunları halledebilmek için Türklerle Fransız toplumu arasında "aracılık" hizmetleri bulunmaktadır.[9]

Türklerin Seçme ve Seçilme Hakları

Türklerin Fransa'da yaşamaya başlamalarının üzerinden 30 yıl

geçmiştir. Bu kadar yıldan beri bu ülkede yaşayan insanımızın özellikle seçme ve seçilme hakkından faydalandırılmaması çeşitli rahatsızlıklara sebep olmaktadır. İkamet hakkına sahip yabancıların ya da toplumsal uzlaşım alanında etnik yönden temsil niteliği olanların siyasi ve toplumsal yönden dışlanmaları, yalnızca en temel demokratik değerlerin tehlikeye atılması anlamına gelmemekte, aynı zamanda manevi ilkelerin de tartışma konusu yapılmasına yol açmaktadır. Yani Türkler bu ülkeye güçlerini, yeteneklerini, kültürlerini taşımasına, bu ülkenin yasalarını, alışkanlık ve değerlerini paylaşmasına rağmen bu ve benzeri bazı konularda hâlâ ikinci sınıf insan muamelesi görmekten ve hayatlarını ilgilendiren karar ve kurumlarda doğrudan yer alamadıklarından yakınmaktadır. Bu tavrın sonucu olarak demokratik ve sivil toplum hayatından dışlandıklarını hissetmektedirler. Bütün yurttaşlık yükümlülüklerini yerine getirmiş olmalarına rağmen yurttaş gibi görülmemelerini ve seçme ve seçilme hakkından mahrum bırakılmalarını içlerine sindirememektedirler.

Yerel seçimlerde “yabancılara” seçme ve seçilme hakkının İsveç’te 1975, Danimarka’da 1978, Hollanda’da 1985’ten itibaren tanınmış olmasına rağmen Fransa gibi demokrasi ve insan hakları konusunda öncü olduğunu iddia eden bir ülkede bu hakkın hâlen tanınmamış olması en azından yukarıda sözü edilen değerler açısından dikkat çekmektedir. 2001 yılında yapılan yerel seçimler öncesi bir kısım sivil toplum örgütleri tarafından başlatılan duyarlılık kampanyası haricinde özellikle de Fransız hükümeti tarafından hiçbir ciddi girişim söz konusu olmadığı belirtilmektedir. Yani Türklerin seçme ve seçilme hakkı sadece “vatandaşlık” hakkını elde etmiş olanlarla sınırlı tutulmuş, bu da mevcut Türk nüfus içinde cüz’î bir yer oluşturmaktadır. Esas büyük çoğunluk, oturumu da olsa, onyıllardır orada da yaşasa bu haktan istifade edememektedir.

Yukarıdaki ifadeler genelde yabancıların, özelde Türklerin kendi düşüncelerinin yansımalarıdır. Ancak “yabancılara seçme

ve seçilme hakkı” konusunu bir de Fransız bakış açısıyla irdelenmek gerekir. Esprit dergisi yazı işleri müdürü Joel Roman’ın konuyla ilgili görüşlerini şöyle özetlemek mümkündür:

“Yabancılara oy hakkı konusunun taraftarları olduğu gibi, reddedenleri de vardır. Bunu reddedenlerin kendilerine göre gerekçeleri vardır. Fransız geleneğinde vatandaşlık ve yurttaşlık (citoyennete) kavramları arasında sıkı bir bağ bulunduğu düşünülerek şöyle bir tespit yapılabilir: Siyasî vatandaşlık yalnızca bir ulusun fertlerine tanınırken, Fransız vatandaşlık anlayışı siyasi bir kimlik anlayışına dayanmaktadır (kültürel ya da etnik bir anlayışa dayanmamaktadır). Bazılarının dediği gibi yurttaşlık ve vatandaşlık kavramlarının birbirinden ayrılması, söz konusu “kimlik” anlayışının anlamını saptırmaktadır. Genel toplumsal katılımın temelini oluşturan bu “yurttaş kimliği”, bireysel bir değişkene dönüşmekte ve hatta toplumdaki kimi küçük gruplara özgün başka bir anlam kazanmaktadır. Karşıt görüşte olanların savunması şudur: Yabancılara oy hakkı verilmesi (yani yurttaşlığa katılma hakkının genişletilmesi) ancak ve ancak vatandaşlığa kabulün eşliğinde karşıtların olurunun alınması, kabul imkanlarının hızlandırılması ve basitleştirilmesi şartlarıyla gerçekleştirilebilir. Söz konusu düşünceden oldukça uzaktayız... Bunu görebilmek için kimi zorlukları gözler önüne sermek yeterlidir. Nitekim nüfus dairelerinde Fransız vatandaşlığı hakkı için geçerli nedenlerle başvuran kişilere çıkarılan engeller örnek oluşturmaktadır (Anlatılanlardan şüphe duyanlar için elimde uzunca bir örnekler listesi bulunmaktadır).

Aslında söz konusu olan risk, reform taraftarlarının konuyu en alt düzeyde ve sanki tartışma konusu olan sosyalist bir yasa önerisiymiş gibi ileri sürmeleridir: Oturma izni olan yabancıların seçme haklarının olmasına rağmen seçilme haklarının bulunmaması. Bu durumda demokratik ilkeleri temelinden sarsan çarpıcı bir eşitsizlik ortaya çıkar. Üstelik bu durum sonucu ortaya çıkan böylesi eksik bir hukuk, ilgili

kişileri harekete geçirmekte hiç de yararlı olmamaktadır. Nitekim burada öneriyle ilgili temel sorunlardan biriyle karşılaşmaktayız: Şu ya da bu biçimde böyle bir hükmün kabul edildiği varsayılsa bile, sonuç olarak bu durumun etkisi ne olacaktır? Konuyla ilgili yabancılar bu hükme sahip çıkacaklar mıdır? Seçimlere katılmama oranı en çok Fransız vatandaşlığı olan göçmen çocuklarının yaşadığı sorunlu mahallelerde görülmektedir. Burada kırılması gereken kısır bir döngü vardır:Söz konusu mahalle sakinleri kendilerini dışlanmış ve umursanılmıyormuş gibi hissederek oy kullanmamaktadırlar. Yabancılarla oy hakkı tanınması yeni bir açılım sağlayabilir".[10]

Fransa'da yaşayan Türklerin çoğunluğunun bu konuyla ilgili belki bir cümleyle özetlenebilecek arzuları şudur: "Madem ki burada yaşıyorum, o halde burada oy kullanabileyim ve seçilme hakkına sahip olabileyim. Yani burada yaşıyor olmam seçme ve seçilme hakkına sahip olmam için yeterli olmalı."

Sonuç

Buraya kadar Fransa'da yapılan bazı araştırmalardan istifade ederek konuyu incelemeye çalıştık. Son cümlelerimizi ise kendi gözlemlerimize dayanarak elde ettiğimiz bazı bilgilerle bitirelim.

Fransa'da yaşayan Türklerin en büyük sorunlarının başında çocukların eğitimi meselesi gelmektedir. İkinci neslin birçoğu Türkiye'de en azından ilkokulu bitirdikten sonra bu ülkeye gelmişler, ya tahsillerini burada devam ettirmişler ya da çalışma hayatına girmişlerdir. Bunlar belirli bir yaşa kadar Türkiye'de yaşadıkları için Türkçe konusunda gerekli eğitimi almışlar, ancak Fransızca konusunda çok zorlandıkları için, tahsilini devam ettirenler de ancak çıracılık okullarında okuyabilmişler ve kısa yoldan işe girebilmenin yollarına bakmışlardır. Bunlar arasında kalifiye eleman olmuş üniversite mezunu bir Türk çocuğuna rastlamak çok zordur. Fransa'da doğan ve üçüncü nesil dediğimiz çocuklara gelince bunların durumu

gerçekten endişe vericidir. Çünkü çocuk henüz daha iki buçuk yaşına gelir gelmez ana okuluna mecbur tutulmaktadır.

Türkçe olarak daha bir cümle bile kuramadan Fransızca konuşmaya alıştırmakta ve okulda olsun, sokakta olsun devamlı bir şekilde Fransızca konuşmaktadır. Hele ana-babası da şuursuzca hareket edip kendileri de çocukla Fransızca konuşurlarsa, o takdirde çocuk Türkçeyi konuşamayacak ve anlayamayacak bir durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bazı babalar Fransızca bilmeyen hanımı ile Türkçe bilmeyen çocuğu arasında tercümanlık yapmak zorunda kalmaktadır. Ana okuluna gönderse bir türlü, göndermese başka türlü. Gönderdiği takdirde yukarıdaki sorunlar ortaya çıkmaktadır. Göndermediğinde ise, hem yaklaşık 1200 (bin ikiyüz) Fransız Frankı çocuk parası kesilmekte hem de ilk- okula gidince diğer çocuklarla intibak sağlayamamaktadır.

Esasında sadece Fransa'da değil Avrupa'nın tüm ülkelerinde yaşayan çocuklarımız dil konusunda aynı sorunlarla karşı karşıyadır. Fransız okullarındaki eğitim de İslam'a karşı peşin fikirli bir tavır sergilediği için, Türk çocuklarınının kaybedilmesi noktasında adeta itici bir güç olmaktadır. Türkiye'den gönderilen öğretmenler ne kadar gayretli olursa olsunlar -ki bu da ayrı bir tartışma konusudur- çocuklar için yapacakları çok önemli hizmet yoktur, çünkü bir sınıftaki Türk çocukları bu öğretmenle ancak haftada iki saat ders yapabilmektedirler. Diğer hafta aynı saate kadar Türk öğretmeni bir daha görme imkanı bulunmamaktadır.

Soydaşlarımız böyle bir durumdan kurtulmak için çeşitli yollara başvurmuşlardır. Bazı aileler onları Türkiye'ye gönderip yatılı okullarda okutmaya çalışmışlardır. İlk bakışta bu bir çözüm gibi görünmektedir. Ancak netice itibariyle durum hiç de iç açıcı değildir. Çünkü belli bir yaşa kadar Avrupa şartlarında ve aile ortamında yetişen çocuğun, yalnız olarak böyle bir ortama intibak sağlaması mümkün olamamaktadır. Şimdiye kadar yapılan denemelerde çok az istisnalar dışında müspet sonuç alınamamıştır. Fransa'da

kaybolmasın diye yalnız olarak Türkiye'ye gönderilen çocuklar maalesef bu sefer burada kaybolmaktadır.

Fransa'da bulunan Türk işçilerinden hangisiyle görüşseniz, her birinin dilinden: "Biz buraya bir kaç sene çalışıp sonra dönmek için gelmiştik, hattâ bu sebeple çoluk çocuğumuzu da getirmemiştik. Her yıl, bir sonraki yılda dönmeyi planlamıştık. Ancak durum, düşündüğümüz gibi olmadı.

Otuz yıl oldu, hâlâ döneceğiz. Şimdi çoluk çocuğumuzla dönmek daha da zor. Onlar on sekiz yaşına geldiklerinde zaten doğrudan Fransız vatandaşı olmaktadırlar. Memleketimizde "Almancıyız, burada "yabanciyız. Büyük bir kararsızlık içindeyiz. Galiba biz ancak uçağın arka tarafında yani tabut içinde dönmek mecburiyetinde kalacağız" cümlelerini duymamanız mümkün değildir.

Kanaatimiz odur ki, bugün yurtdışında bulunan Türk işçilerinin büyük bir bölümü oralarda kalacaktır. Bu sebeple bir çok kimse Fransa'da artık mülk edinmektedir. Hatta daha önce Türkiye'de gayrimenkul edinen bazı soydaşlarımız, bu gayrimenkullerini satıp, oralarda mülk edinmeye veya iş kurmaya çalışmaktadırlar. Bu durum bundan sonra daha da hızlanacaktır, zira üçüncü neslin vatana dönme ihtimali belki de hiç yoktur. Yazın izne geldiklerinde bile Avrupa'da yaşadıkları rahat hayat karşısında Türkiye'nin durumunu gördüklerinde adeta bunalıma girmekte ve hemen geri dönmek istemektedirler.

Bütün bunlara rağmen, Fransa'daki soydaşlarımızdan özellikle birinci neslin bir bölümü, Türk-İslam geleneğini elinden geldiği kadar yaşamaya ve yaşatmaya çalışmaktadır. Düğünlerde, bayramlarda, sünnet merasimlerinde, kandil gecelerinde ve Ramazan ayı münasebetiyle iftar ve teravih konularında, aynı hassasiyeti göstermekte, bu güzellikleri kendilerinden sonraki nesle intikal ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde camilerin, dernek ve cemiyetlerin büyük katkısı bulunmaktadır. Fransa'ya ilk gittiklerinde ibadet yeri bulmakta sıkıntı çekerken, bugün Fransa'da Diyanet İşlerine

bağlı 155 kadar cami ve bir o kadar da diğer dernekler vasıtasıyla kurulan camiler özellikle çocukların Kur'an ve dinî bilgiler öğrenmesinde büyük gayretler göstermektedir. Ne var ki buralarla irtibatı olan ve dolayısıyla Türk-İslam kültürü doğrultusunda kendisini muhafaza etmeye çalışan insanların, genel Türk nüfus içerisindeki oranı tahminlere göre yarıyı dahi geçmemektedir.

Son olarak söyleyeceğimiz şudur ki, Türkiye'de dış Türkler noktasında yeni bir proje geliştirilmez ve Avrupa'daki soydaşlarımız bugünkü haliyle kendi kaderlerine terk edilirse, ülkemiz açısından maddî ve manevî olarak büyük bir kayıp olacaktır. Şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da otuz kırk yıllık birikimleri heder olup gitmeye devam edecektir. Avrupa'daki soydaşlarımızın birikimlerini değerlendirmeleri noktasında onlara yeterince yol gösterici ve yardımcı olamadığımız da bir gerçektir.

Yüz milyonlarca döviz yıllardır taşa toprağa yatırılmıştır. Halbuki bunlar ülkemizde pek kolay bir şekilde fabrikaya, sanayiye dönüştürülebilirdi. Devletimizin bu konudaki duyarsızlığı hâlâ devam etmektedir. Yani sonuç olarak söyleyeceğimiz şudur ki, Avrupa'daki insanımızı manevî bir eğitimden geçirerek Türkiyemizi iyi temsil etmesini, maddî planda da bilinçlendirerek hem kendilerinin ve hem de Türkiyemizin kazanmasını temin etmek mühim bir görev olarak karşımızda durmaktadır.

Doç. Dr. Ali ERBAŞ,
Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi /Türkiye

Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 20 Sayfa: 845-855.

Dipnotlar:

[1] Daha geniş bilgi için bkz., Büyük Larousse, Milliyet Yay., VIII, 4249-4252.

[2] Ümit Metin, "Les Immigrés de Turquie et la Vie Associative", Les Chailers de L'Observateur, Paris 1998

(Conseil Français des Associations d'Immigrées de Turquie yayını), sy. 1, s. 4.

[3] Ümit Metin, a.g.e., s. 4-6.

[4] Alexandre Boza, "A Partir de l'Associatif, Quelle Politisation Pour Les Turcs de France?", L'Observateur, Septembre (Eylül) 1999, s. 10-11.

[5] Bu dernek bilgilerini Paris'te bulunan A.C.T.I.F.'yi (Türk Kökenli Göçmen İşçiler Kültür Derneği) ziyaretimizde edindik.

[6] Daha geniş bilgi için bkz., Monique Desgouttes, "L'Ecole: Lieu D'Apprentissages, Outil D'Integration", L'Observateur, Juin (Haziran) Paris 2001, sy. 6-7, s. 13-14.

[7] Murat Vasıf Erpuyan, "Dynamizme des entreprises Issues de l'Immigration Turque", Les Chaiers de L'Observateur, Paris, Nisan 1999, s. 17-19.

[8] Sevin Mert, "Les Femmes de Turquie et le Monde du Travail", L'Observateur, Paris, Octobre (Ekim) 2001, sy. 8, s. 29-30.

[9] Daha geniş bilgi için bkz., Edwige Rude-Antoine, "La Réception du Droit de la Famille par les Populations Etrangeres en France le Cas Particulier des Turcs Musulmans", L'Observateur, Septembre (Eylül) 1999, s. 7-10.

[10] Joel Roman, "Le Droit de Vote des Etrangers", L'Observateur, Septembre (Eylül) 2000, s. 15. Edebi makalalar